

Instagram: stela_knjige
Facebook: stela
www.stelaknjige.rs

NASLOV ORIGINALA

Adele Parks

Lies, Lies, Lies

Copyright © 2019 by Adele Parks

Originally published in the English language by HarperCollins Publishers Ltd.

Za izdanje na srpskom jeziku © Publik praktikum 2023

ZA IZDAVAČA

Marko Sabovljević

UREDNIK

Marina Sabovljević

LEKTURA I KOREKTURA

Lidija Cenić

DIZAJN KORICA

Tatjana Jović

SLOG I PRELOM

Studio Znak

ŠTAMPA

Alpha print, Zemun

TIRAŽ

1.000

IZDAVAČ

Publik praktikum, imprint Stela

Dobrovoljačka 10/I, Zemun

office@publikpraktikum.rs

011/4202 544; 011/4202 545

GODINA IZDANJA

2023

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se kopirati ni prenositi u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući foto-kopiranje, snimanje ili bilo koji sistem za skladištenje i pretraživanje informacija, bez pismenog odobrenja izdavača.

LAŽI, LAŽI, LAŽI

ADEL PARKS

Prevela sa engleskog
Ivana Tomić

Stela

Recenzije za *Laži, laži, laži*

„Obožavam *Laži, laži, laži*, pročitala sam je u dahu.
Neodoljivo, dirljivo i elegantno štivo.”

– Marijan Kiz

„Upravo sam pročitala *Laži, laži, laži*. Bila sam totalni zavisnik od te knjige! Jedva sam se obuzdala da ne prelistam poglavlja do kraja, očajnički pokušavajući da saznam šta se dalje dešavalo. Priča je neverovatno upečatljiva, likovi maestralno prikazani, a ljudska krhkost utkana u svakog od njih toliko stvarna da je lako prepoznati sebe u bilo kome. Kakva sjajna knjiga!
Svako odlaganje čitanja boli!”

– Rut Džouns

„Progutala sam *Laži, laži, laži*... toliko zanimljiva, toliko dobro napisana... Od samog početka ulazi su visoki. Ovakve knjige volim! Ovakve knjige svi vole. Likovi s realističnim manama, intrigantan zaplet. Jedna od retkih knjiga za koju s pravom možemo reći da se ne ispušta iz ruku.”

– Sali Hepvort

„Fascinantno, mračno štivo koje izaziva zavisnost. Emocionalni udarac bio je toliko jak da sam ostala bez daha. Briljantno delo od korice do korice!”

– Alis Fini

„Genijalno uvrnuto, uzbuđljivo štivo koje će vas obuzeti. Pronicljivo je sagledala ljudsku prirodu. Likovi su opipljivi – sa svim svojim manama i tajnama. Trijumf.”

– Lusi Foli

*Za moje drage prijateljice Margaret Vidersid i Luiz Gibons,
dve najljubaznije osobe. Čast mi je što vas poznajem.*

Obe ste neopisivo ljupke!

PROLOG

Maj 1976.

Sajmon je imao šest godina kada je prvi put probao pivo.

Bio je okupan i spreman za krevet, u mekoj pidžami iako se napojio i dalje nije smrkavalo. Još je bio dan. Ostala deca su bila na ulici, vozili su bicikle, šutirali loptu. Čuo ih je kroz otvoren prozor, ali ih nije video jer su roletne bile spuštene. Tata nije voleo da mu dnevna svetlost pada na televizor; mama nije volela da komšije gledaju šta se dešava u njihovoj kući; bar su se oko nečega složili – da u dnevnoj sobi bude mrak.

Mama nije volela mnogo toga: da baca hranu, haos u spavaćim sobama, kad tata brzo vozi, kad se mala sestra dere na javnom mestu. Mama je volela „da ima standarde”. Sajmon nije znao šta to stvarno znači. U svom izviđačkom savezu bio je standardni nosilac zastave na čelu parade, bio je već veliki dečak i ponosno je mahao njome, ali mama nije volela niti imala zastavu, pa mu baš nije bilo jasno šta to znači. Mada, bilo mu je jasno da mama ne voli da Sajmon bude na ulici posle šest posle podne. Mislila je da to svi rade. Nije bio siguran šta tačno svi rade. Možda se zabavljaju. Okupala ga je odmah posle čaja i naterala ga da obuče pidžamu kako se ne bi išunjao iz kuće.

Nije znao šta tata ne voli, znao je samo šta voli. Uvek je bio žedan i uvek je voleo da popije. Kad je žedan, tata je nezgodan, a kad popije, samo se smeje. Tata radi sa brojevima i voli da broji na različite načine – jedno ko nijedno, dva ko jedno, jedno za put. Ponekad misli da tata laže kad kaže da ima posao. Najverovatnije je gusar ili čarobnjak.

Govori ljudima: „Izaberi svoj otrov”, a to zvuči kao nešto što bi gusar rekao. Vikendom je voleo da popije jer se klin klinom izbija, što definitivno zvuči kao čarolija. Jednom je pitao mamu za to, ali ona mu je rekla da zaveže i da to više nikada ne izgovara van kuće.

Igrao se svojom piši-briši tablom starom samo dva meseca. Dobio ju je za rođendan. Pošto je video reklamu na televiziji, Sajmon je molio da mu je kupe, ali razočarala ga je. Mogao je samo da piše i briše na njoj, sleva nadesno. Zdesna nalevo. Ograničeno. Dosadno. Bilo mu je baš dosadno. Nameštaj u dnevnoj sobi bio je raspoređen oko televizora. Televizor je treštao, ali nije bio zanimljiv. Vesti. Mama i tata su voleli da gledaju vesti, ali on nije. Tata je držao konzervu pića za odrasle, a Sajmonu nikada nisu dozvolili da ga proba. Napitak je mirisao bolje od svega na svetu – vočkasto, mračno, primamljivo.

„Mogu li gutljaj?”, pitao je.

„Ne lupetaj, Sajmone”, umešala se mama, „mali si za to. Pivo je za muškarčine.” Učinilo mu se da je rekla za muškarčine, ali možda je rekla i za džiberčine.

Tata je prineo limenku Sajmonovim usnama i pogledao mamu, hladno. Pogledom je rekao: „Začepi, ženo, ovo su muška posla.” Mama je pocrvenela i okrenula glavu, kao da ne može da gleda, ali ugrizla se za jezik. Možda je pomislila da se dečaku neće svideti gorak ukus, ali svidelo mu se domundžavanje s tatom. Tada još nije znao tu reč, ali instinktivno je shvatio da su se udružili. Tata i on piju piće za odrasle! Tata je izgledao zadovoljno kad je Sajmon progutao prvi gutljaj i odmah zatražio drugi. Skoro kao da je ponosan. Sajmon je liznuo aluminijumsku konzervu, gorke mehuriće koji grizu i nešto je u njemu kliknulo.

Posle toga Sajmon bi ponekad ustao rano, pre mame, tate i male sestre i rastrčao bi se po kući da pospremi. Razgrnuo bi zavese, ispraznio pepeljare, pobacao prazne konzerve. Mama je uvek išla na spavanje pre tate. Možda nije htela da gleda svog muža kako se svake noći opija do obamrlosti, možda se nadala da će mu biti manje zanimljivo ako ne bude imao publiku, možda će mu piće manje trebati. Nikad nije videla kako kuća stvarno izgleda pre nego što bi se tata

oteturao u krevet. Sajmon je znao koliko je važno da ne vidi baš tu vrstu haosa.

Povremeno bi naišao na kapljicu-dve u konzervi. Usisao bi je. Otkrio je da voli ravan, zabranjeni ukus isto kao bodljikavi gutljaj svežeg piva. Zatim bi otvorio prozor da dim cigareta izađe napolje, zajedno s tajnama. Kad bi mama sišla, nasmešila bi se i zahvalila mu što je pospremio.

„Ti si dobar dečak, Sajmone”, izgovorila bi sa olakšanjem. Nema ona pojma.

Kad nije imao šta da iskapi, otvarao bi novu konzervu. Ispio bi polovinu pre doručka. Tata nikad nije brojao.

Neki kažu da im je omiljeni miris tek pečenog hleba, drugi kažu da je to aroma kafe ili dim logorske vatre. Od malih nogu nije bilo mnogo mirisa koji su budili Sajmonove nervne završetke poput mirisa piva.

Njegovo obećanje.

2016.

1.

Dejzi

Četvrtak, 9. jun 2016.

Mislim da nije pametno što smo doveli Mili ovde, na kliniku. Rekla sam to Sajmonu već sto puta. Osim što propušta časove baleta posle škole, samo će se dosađivati ovde, a i klinika nije mesto za decu. Za početak, moramo paziti i na ostale pacijente. Svi misle da ljudi koji žele decu obožavaju svakog klinca koga sretnu, ali nije uvek tako. Ponekad im je neko prosto antipatičan, čak i kad je ovako ljubak, kao Mili. Previše je bolno. Milino zvonko čavrljanje u čekaonici moglo bi da iznervira čoveka, da ga uznemiri. Zvuči ekstremno, ali neplodnost je lična i bolna tema. Osim toga, ne znam šta ćemo s njom kad uđemo u ordinaciju. To su samo konsultacije. Pristala sam samo na to. Ipak, ne mogu da je pustim da sedi s nama i sluša razgovore o spermi, ovulaciji, o mogućnosti (a ne o verovatnoći) da dobije brata ili sestru. Ne mogu ni da je ostavim u čekaonici, ima samo šest godina.

Nismo planirali da je povedemo, ali agencija za čuvanje dece otkazala nam je u poslednjem trenutku, pa nismo imali izbora. Htela sam da odložimo konsultacije. Da ih odložimo zauvek, u stvari, ali Sajmon je jedva dočekaao priliku da razgovaramo o drugom detetu i rekao je da odlaganje ne dolazi u obzir. Odlučili smo da je povedemo.

„Što pre saznamo šta nije u redu, pre ćemo to rešiti”, kaže, optimistično ozaren širokim osmehom punim nade.

„Sve je u redu”, kažem. „Samo smo stari.”

„Stariji. Ne stari. Ne prestari. Mnoge žene rađaju u četrdeset petoj”, insistira, „neke od njih su i prvorotke. Pošto mi imamo Mili, znači da si u boljem položaju od njih.”

Ja mislim da je činjenica što imamo Mili znak da to pitanje treba ostaviti po strani. Da se zadovoljimo jednim detetom. Mislim da je zadovoljstvo onim što imaš nepravedno potcenjen životni cilj. Sajmon nije u stanju se zadovolji onim što ima. Voli da bude u delirijumu sreće ili u ponoru očaja. Sâm to nikada ne bi priznao, ali zajedno smo već sedamnaest godina i poznajem ga bolje nego što on poznaje sebe. Čini mi se da smo proveli previše vremena po ovakvim klinikama. Sa bež zidovima i svedenim očekivanjima. Na mestima gde vam uzimaju pare i nadu, a zauzvrat ništa ne garantuju. Kad smo dobili Mili – naše čudo – pomislila sam da su ta mučenja, frustracije, nezadovoljstva zauvek iza nas. Meni je jedno dete dovoljno. Mislila sam, nadala sam se da će biti dovoljno i Sajmonu.

Mili je savršena.

Ne treba da izazivamo sreću. Oduvek sam bila zahvalna za sve što imam. Ne želim da svojim bogatstvom upadam u oči. Više volim da imam dovoljno, ali da ostanem neprimećena. Po tome se Sajmon i ja potpuno razlikujemo. Očigledno se slaže sa mnom da je Mili savršena. Baš zato hoće još beba.

U poslednjih nekoliko godina, manje-više otkad je Mili krenula u predškolsko, Sajmon me nagovara da pokušamo opet. Klimala sam glavom. Smešila se, načelno prihvatajući njegov predlog, ali nikada nisam započela ozbiljan razgovor o tome. Mislim, na neki način mi i pokušavamo, barem ne izbegavamo tu mogućnost – ne koristimo kontracepciju. Ipak, u našim godinama, s obzirom na prethodna iskustva, to znači da se ne trudimo dovoljno. Ako hoćemo drugo dete, treba nam pomoć. Ja to znam. U poslednje vreme Sajmon baš navaľuje. Izgleda da jednostavno ne može da uživa u onome što imamo.

Mini-raspust je dobar primer za to. Iznajmili smo vikendicu u Devonu jer britanske porodice to rade generacijama, očigledno nemamo dovoljno mašte da se odupremo opštem trendu. Ove godine smo rizikovali i odabrali deo Devona u kojem ranije nismo bili. Vikendica

je već bila stara, ali besprekorno čista i iako je zbog slabog pritiska tuširanje spor i razočaravajući proces, ima kamin, peć na drva i police pune društvenih igara i slagalica, pa smo mislili da je mesto savršeno. Dvorište se spušta na stazu koja vodi pravo do obale. Plaže me uvek iznenade. Nikada nisu mirne ni pogodne za kontemplaciju, kao što zamišljam. Britanske plaže su bučne – talasi huče, galebovi kriče, vetar nosi pesak, a deca se smeju, plaču ili vrište. Najbolje je pomiriti se s tim, prihvatiti tako kako jeste. Jedva smo čekali da Mili pokažemo sve što je Inid Blajton pomenula u svojim knjigama, pa smo uprkos promenljivom vremenu išli u duge šetnje i priređivali izlete vetrovitim danima, prećutno se smrzavajući. Lovili smo rakove i istraživali kamene bazene u potrazi za majušnim stvorenjima koja su oduševljavala Mili. Bili smo na pet minuta vožnje od bebi zoo-vrta i seoceta s pastelnim kućama, gde svaka druga radnjica prodaje pomfrit i prženu ribu. Da, savršeno.

Teško bi se moglo reći da je to bio miran odmor. Mesto je previše živopisno da bi ostalo nezapaženo. Otkrili smo ga u dodatku nedeljnih novina na šarenom flajeru. Ipak, uprkos identičnim porodicama koje se oblače u istoj robnoj kući, sa plastičnim kanticama i lopaticama, uspeali smo da se izborimo za malo privatnosti i sopstvenog vremena. Nismo obraćali pažnju na gužve i redove, oko sebe smo opisali čarobni krug. Naravno, Mili se sprijateljila sa drugom decom na plaži. Ona je puna samopouzdanja, otvorena i lepa, baš devojčica s kakvom sva deca žele da se druže, ali kad bi nas roditelji njenih novih drugara pozvali na kafu ili na roštilj u svoju vikendicu, odbijali smo. Izmišljali smo razne izgovore, lagali da već imamo neke dogovore ili obaveze. Ja uopšte nisam kao Mili, ne volim da upoznajem nove ljude, nikada nisam ni volela. Kad sam bila mala, niko ne bi ni pomislio da sam lepa devojčica. I to nije najgora stvar na svetu – iako neki misle da jeste. Kao dete, trudila sam se da budem ljubazna i zabavna, dobro informisana, želela sam da me smatraju umereno pametnom. To mi je bilo dovoljno. Provlačila sam se. Sada imam divne prijatelje, ali nisam ljubitelj neobaveznih, prolaznih poznanstava na odmoru. Zašto da se gnjavimo? Osim toga, bili smo toliko srećni, samo nas

troje, nismo želeli nikoga, niko nam nije bio potreban. Tri je savršen broj. Evo jedne zabavne činjenice: Pitagorejci su mislili da je broj tri prvi pravi broj. Tri je prvi broj koji formira geometrijsku figuru, trougao. Smatra se da ovaj broj simbolizuje harmoniju, mudrost i razumevanje. Uvek sam mislila da broj tri ima poseban značaj jer se najčešće povezuje s vremenom: prošlost, sadašnjost, budućnost; početak, sredina, kraj; rođenje, život, smrt.

Uzdahnem i pogledam oko sebe u čekaonici klinike za vantelesnu oplodnju. Stvarno mislim da ne treba da budemo ovde niti da pokušavamo da dobijemo još jedno dete. Osećam da izazivamo sreću. Da smo pohlepni. Tražimo nevolju. Srećni smo ovakvi kakvi jesmo.

Sajmon mi stiska ruku. Mislim na našu poslednju noć u vikendici. Nedelju dana na svežem vazduhu i duge šetnje izmorili su Mili. Zadržala je za kuhinjskim stolom dok smo večerali. Spremili smo je za krevet u sedam i zaspala je čim joj je glava dotakla jastuk. Sajmon je predložio da popijemo po čašu vina u dvorištu i da iskoristimo poslednje veče i privatnost naše kućice. Napolju je bila gasna grejalica, potpuno neekološka, pa sam se pobunila. Sajmon me je ubeđivao: „Samo jednom. Opusti se.”

Recimo samo da je kombinacija vina (ne baš jedne čaše nego dve flaše, na kraju), šuma talasa koji se lome o obalu, novine zajedničkog vremena bez drugih ljudi, pa čak i *Netfliksa*, učinila svoje. Vodili smo ljubav pod zvezdama i ćebetom. Bilo je uzbudljivo, smelo. Prošlo je mnogo vremena otkad smo uradili nešto toliko hrabro, toliko vremena da se i ne sećam kad je to bilo. Pre ko zna koliko godina. Posle smo ležali ušuškani ispod pomalo ofucanog ćebeta za piknik, grejući se jedno uz drugo. Jednostavno smo se prepustili. Bili smo zadovoljni. Dovoljni jedno drugom. Pravo blaženstvo. Sve dok me Sajmon nije poljubio u teme i rekao: „Znaš li šta bi jedino još moglo da upotpuni ovaj trenutak?”

„Postkoitalna cigareta?” našalila sam se. Nikada nisam bila pušač, a Sajmon je ostavio cigarete čim smo počeli da se zabavljamo. Znam da mu i dalje nedostaju. Čak i posle ovoliko vremena još žudi za

nikotinskim naletom. Sajmon voli nalete i uzdizanje. Ja to uopšte ne razumem. Za mene je zdravlje na prvom mestu.

„Pa to bi bilo dobro, ali ne. Mislio sam na bebu koja spava u drugoj sobi.”

„Imamo bebu koja spava u drugoj sobi.”

„Imamo devojčicu”, rekao je nežno, ne bez ljubavi.

„Ne može ostati beba zauvek.”

„Nisam to hteo da kažem.”

Zadrhtala sam iako sam osetila toplotu njegovog tela celom dužinom svog. „Zezaš me?”

„Toliko volim Mili. I tebe”, brzo je dodao. „Ne mogu da podnesem pomisao da joj nešto uskraćujemo.”

„Dajemo joj sve što možemo”, odgovorila sam.

„Sve, osim brata ili sestre”, dodao je.

„Da, ali nismo ni pokušali da joj ih uskratimo, jednostavno se nije desilo. Male su šanse za to jer nećemo biti sve mlađi.” Nikada nismo imali uspeha u začecu. To sam prećutala. Ne pričamo o užasima pretrpljenim dok smo pokušavali da dobijemo Mili. Svi se slažu da se porođajni bol zaboravlja čim uzmeš bebu u naručje. U mom slučaju to je i bol koji sam preživljavala godinama dok sam pokušavala da zatrudnim.

„Trebalo bi da joj to ispunimo. Toliko je živahna i puna ljubavi. Ne mogu da podnesem pomisao da neće imati ni brata ni sestru.”

„Ne mora da znači da bi bili bliski”, prigovorila sam. „Ti i tvoja sestra se gotovo i ne viđate.”

„Tačno, ali ti i tvoja sestra obožavate jedna drugu. Želim da Mili ima ono što imate ti i Rouz.” Okrenuo se prema meni i videla sam mu vatru u očima. Trebalo je da znam da neće odustati. Kad hoće, ume da bude nepokolebljivo odlučan.

Tvrdoglav, kaže moja mama.